

وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی
دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد
با همکاری
معاونت بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی کرمان

راهنمای انعکاس خبر خودکشی در رسانه ها



گردآوری و تدوین :

دکتر سید محمدی حسن آزاد، دکتر آفرین (یمینی) مهقر، دکتر مخصوصه امین اسماعیلی
دکتر عزیزه ابراهیم پور، دکتر احمد هاجیانی، دکتر میدرا مافظی



وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی
دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد
با همکاری
معاونت بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی کرمان

راهنمای انعکاس خبر خودکشی در رسانه ها

گردآوری و تدوین :

دکتر سید مهدی محسن زاده، دکتر آفرین (همی) موقر، دکتر محمده امین اسماعیلی
دکتر عزیزه ابراهیم پور، دکتر احمد حاجبی، دکتر میترا حافظی

زمستان ۱۳۸۶

راهنمای انعکاس اخبار خودکشی در رسانه ها:

امروزه رسانه ها با تامین طیف وسیعی از اطلاعات نقش مهمی در اجتماع بشری ایفا می کنند. رسانه ها می توانند تاثیری جدی بر نگرش، اعتقاد و رفتار مردم بگذارند و نقش حیاتی در عملکرد سیاسی، اقتصادی و اجتماعی جامعه داشته باشند. بنابراین لازم است در تهیه و انتشار اخبار مرتبط با سلامت جسمی، روانی و اجتماعی جامعه توصیه ها و شواهد علمی در خصوص چگونگی درج اخبار رعایت شود. شواهد و تجربیات گذشته موارد متعددی از بروز اپیدمی یا همه گیری خودکشی به دنبال انتشار نامتناسب اخبار مربوط به خودکشی افراد خاص و شناخته شده در سطح جهان و ایران را نشان می دهد. بدین لحاظ رسانه با درج و انتشار صحیح اخبار می تواند در پیشگیری از خودکشی نیز نقش فعالی داشته باشد.



خودکشی شاید غم انگیزترین روش ختم زندگی یک فرد محسوب شود رنج ناشی از خودکشی غیر قابل بیان است و سبب می شود اعضای خانواده، دوستان و همکاران با فقدانی عمیق و احساس گناه موواجه شوند. در پی خودکشی حالت سردرگمی و تخریب بروز می کند که در غالب موارد قابل توصیف نیست. اغلب افرادی که به خودکشی فکر



می کنند، برای اقدام به خودکشی مردد هستند و مطمئن نیستند که می خواهند بمیرند. یکی از عواملی که ممکن است افراد مستعد را به سمت خودکشی سوق دهد، انتشار خودکشی در رسانه‌ها می باشد. اینکه رسانه چگونه موارد خودکشی را گزارش کند می تواند تاثیر زیادی در اقدام به خودکشی در دیگران داشته باشد. این راهنمای برای استفاده رسانه‌ها در مورد خودکشی، چگونگی گزارش خودکشی، خطاهایی که باید در گزارش خودکشی از آن اجتناب کرد، می پردازد.

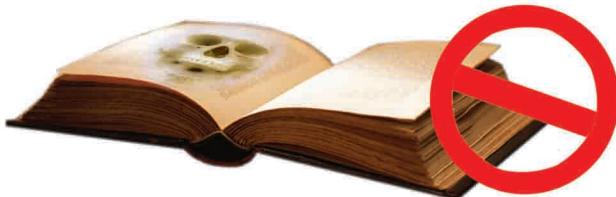
اثرات گزارش خودکشی بر بروز خودکشی :

گزارش‌های خبری، مقالات و بیان هیجان انگیز مسائل مرتبط با خودکشی در رسانه‌ها سالهای گذشته بحث انگیز بوده است. یکی از قدیمی‌ترین نمونه‌ها که انتشار موضوع خودکشی موجب افزایش میزان خودکشی شده است، مربوط به رمان «غم‌های ورتر جوان» اشاره کرد. (The Sorrows Of Young Werther) که در سال ۱۷۷۴ منتشر شد. در این رمان ورتر جوان بدلیل بی وفایی معشوق، با شلیک گلوله‌ای خودکشی می‌کند. پس از انتشار این رمان موارد متعددی از خودکشی به روشی مشابه در مردان جوان گزارش شد.

همچنین کتاب Final Exit نوشته (درک همفری) که منجر به افزایش موارد خودکشی با روشهای مشابه در نیویورک شد. در ایران نیز مثالهایی وجود دارد از آن جمله خودکشی یکی از افراد سرشناس در یکی از شهرهای کشور بود که بطور وسیعی در شهر توسط رسانه‌ها و جراید با بزرگنمایی و تحریک احساسات عمومی گزارش شد و پس



از آن موارد متعدد خودکشی با روشی مشابه در آن شهر اتفاق افتاد و یا انتشار کتابی از یکی از نویسندهای کشور که منجر به افزایش اقدام به خودکشی در جوانان علاقمند به این نویسنده شد.



هرچند میزان انتشار و تبلیغ در مورد خودکشی بیشتر باشد، همبستگی بیشتری بین میزان تبلیغات و بروز خودکشی در دیگران مشاهده می شود. پخش گزارش در شبکه های متعدد و برنامه های مختلف تلویزیون تاثیر بیشتری در میزان خودکشی خواهد داشت. بنابراین، پرهیز از انعکاس اخبار خودکشی می تواند در پیشگیری از رفتارهای تقلیدگرانه خودکشی کمک کننده باشد. انتشار خبر خودکشی این عقیده را که خودکشی روشنی طبیعی برای حل مشکلات است، گسترش می دهد همچنین انتشار مکرر و مداوم اخبار مرتبط با



خودکشی اشتغال فکری در مورد خودکشی بویژه در نوجوانان و جوانان را افزایش می دهد.

منابع معتبر ارائه دهنده آمار خودکشی :

در کشور ما منابع متعددی مسئولیت ثبت و ارائه آمار خودکشی را بر عهده دارند از جمله مرکز گسترش شبکه و ارتقاء سلامت وزارت بهداشت که توسط نظام ثبت مرگ آمار مربوط به مراکز بهداشت استانها، بیمارستانها، اداره ثبت احوال، پزشکی قانونی و مراکز درمانی خصوصی، رابطین بهداشتی را جمع آوری می کند و نیز مراکز دیگری همچون اداره امور اجتماعی استانداری، نیروی انتظامی و بیمارستانهای دولتی نیز هر کدام جداگانه ثبت موارد خودکشی را بر عهده دارند.



چگونگی گزارش خودکشی :

بطور کلی در مورد انتشار مطالب مرتبط با خودکشی موارد زیر باید رعایت شود :

- در بین آمار خودکشی نباید صرفاً به ارائه اعداد و ارقام اتکا شود، آمارهای خودکشی با دقت و به درستی و مطابق نظر یک متخصص و با مقایسه آمار سایر نقاط دنیا باید تفسیر گردد.
 - منابع اطلاعاتی که مورد استفاده قرار می‌گیرند باید معتبر باشد.
 - از تعمیم موارد معده خودکشی در یک منطقه با اعلام عباراتی مانند «همه گیری خودکشی» یا «منطقه با بالاترین شیوع خودکشی در دنیا» باید پرهیز گردد.
 - از گزارش رفتار خودکشی به عنوان پاسخی قابل درک به تغییرات اجتماعی، فرهنگی یا تنزل رتبه اجتماعی باید ممانعت شود.



چگونه موارد خودکشی را منتشر کنیم :

به منظور خنثی سازی خودکشی‌های تقلیدی لازمست که

از موارد زیر پرهیز یا آنرا به حداقل ممکن برسانید :

● پوشش خبری هیجان انگیز در مورد خودکشی (بویژه در مواردی که افراد مشهود و مورد وثوق مردم اقدام به خودکشی می‌کنند. در این موارد تا حد امکان پوشش خبری باید محدود باشد).

● چاپ عکس افراد اقدام کننده و روش اقدام به خودکشی و صحنه خودکشی.

● چاپ واژه «خودکشی» در تیتر جراید.

● گزارش جزئیات روش خودکشی (اعلام محل اقدام به خودکشی مانند

سقوط از بالای برج، زیر ریل قطار، بالای پل و ... ریسک خودکشی را در افرادی که از این مناطق استفاده می‌کنند افزایش می‌دهد).



● **توصیف خودکشی به عنوان مسئله‌ای غیر قابل توضیح یا ساده انگارانه .**

«علیرغم اینکه همه چیز برای او فراهم بود اقدام به خودکشی کرد» ، «دختری به خاطر اینکه اجازه رفتن به مهمانی دوستش را نداشت خودکشی کرد» . خودکشی هیچ‌گاه در نتیجه یک عامل یا حادثه اتفاق نمی‌افتد. معمولاً تعامل پیچیده‌ای از عوامل روانی، بیماری جسمی، سوء مصرف مواد ، مشکلات خانوادگی ، تعارضات بین فردی و استرس‌های زندگی منجر به خودکشی در فرد می‌شود .



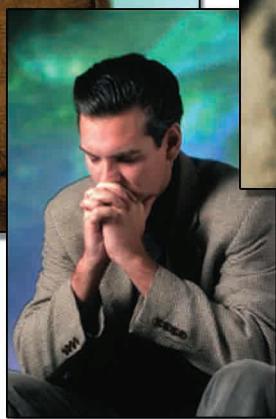
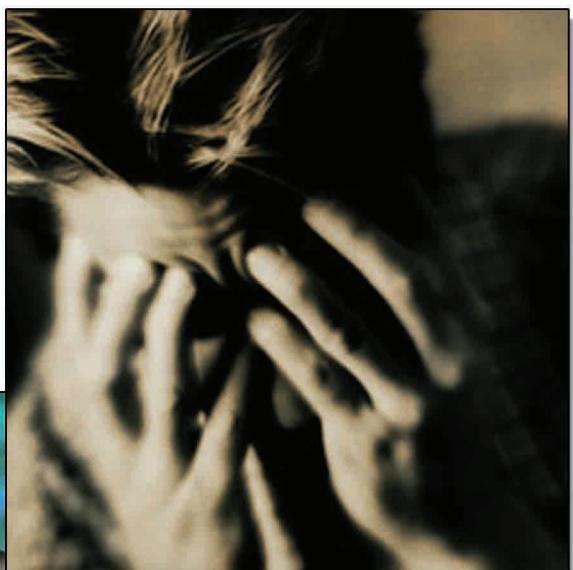
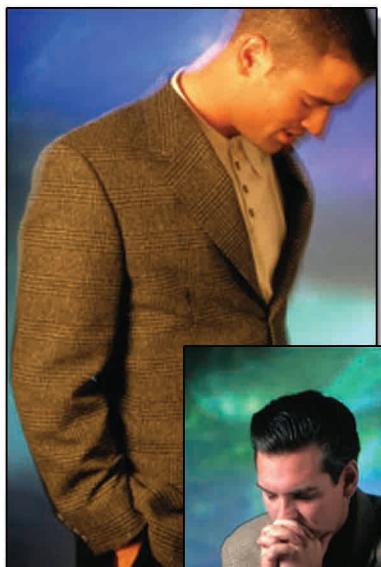
● **معرفی خودکشی به عنوان عملی تحسین برانگیز و قهرمانانه .**

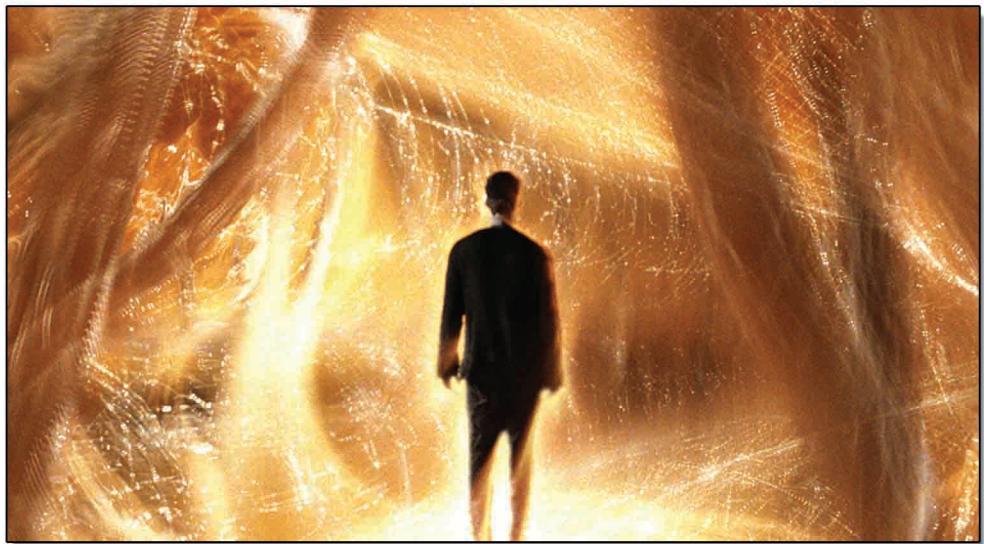
● **تولید و پخش فیلم‌هایی که بر اساس داستانهای واقعی از خودکشی افراد ساخته شده باشند می‌تواند خطر خودکشی را در افراد مستعد افزایش دهد لذا از ذکر عبارتهایی چون «این داستان واقعی است» پرهیز شود .**

درج اخبار مربوط به خودکشی در رسانه‌ها چون روزنامه‌ها و مجلات به دلیل ماندگاری، بازخوانی و تکرار مجدد خطر تاثیرات منفی این اخبار را در مقایسه با اخبار کوتاه شفاهی در رادیو و تلویزیون، افزایش می‌دهد.

توصیه مهم :

هنگام انتشار خبر خودکشی به اثرات خودکشی بر خانواده و بازماندگان فرد اقدام کننده، رنج و انگ واردہ بر خانواده در اثر انتشار خبر خودکشی توجه کنید.



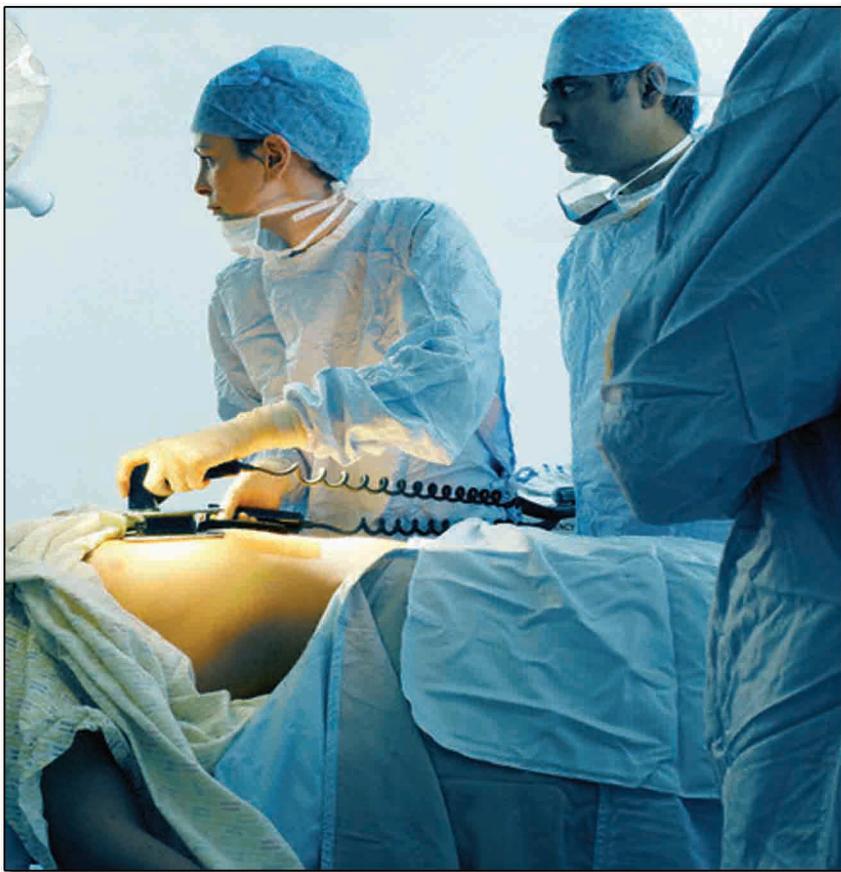


بایدها و نبایدها :

- با افراد ذی صلاح در بخش بهداشت و درمان (دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد وزارت بهداشت و یا گروه روانپزشکی و سلامت روان دانشگاههای علوم پزشکی) و منابع معتبر از نزدیک همکاری کنید.
- از واژه (خودکشی موفق) برای خودکشی‌های کامل منجر به مرگ استفاده نکنید.
- اطلاعات مرتبط را فقط در صفحات داخلی جراید منتشر کنید.
- عکس افراد یا نوشه هایی را که توسط آنان از قبل از اقدام به خودکشی نوشته شده، چاپ نکنید.
- جزئیات روش اقدام به خودکشی را چاپ نکنید.
- دلایل ساده انگارانه برای اقدام به خودکشی ارائه نکنید.
- از بزرگنمایی و هیجان انگیز جلوه دادن اقدام به خودکشی بپرهیزید.

● اختلالات روانی و بحرانها را توسط متخصصین و کارشناسان تعریف کنید و از مردم بخواهید در صورت وجود چنین مشکلاتی به مراکز درمانی روانپزشکی و مراکز مشاوره مراجعه کنند.

● تا آنجا که امکان دارد مثالهایی از کسانی که بحران های زندگی (حوادث ناگوار) را با موفقیت پشت سر گذاشته اند، ذکر کنید.



● عواقب جسمی اقدام به خودکشی که منجر به مرگ نشده از جمله آسیب مغزی در اثر خفگی ، فلچ و ... تشریح کنید .

● رسانه مراکز کمکرسانی مرتبط با خودکشی را نیز هنگام پخش اخبار خودکشی معرفی کند .



منابع :

- 1- American Association Of Suicidology And Canadian Of Suicidology, Media Guidelines
- 2- World Health Organization.
Preventing Suicide: A Resource For Media Professionals. 2000, Who Geneva.